

KIS-470 – Gl. *condition* ha deveradoù

(GE – 22 11 94 – 28 07 96)

I. – CONDITION

E diagent ar Gl. *condition* emañ La. *cond*"#*co* "divizout, emglevout, diferañ ; degemenn, gouzav", La. *cond*"(*c*"/(*o* (iLa. *conditio*), ar pezh a zo bet *conductum* "divizet, diferet" : "diviz, diferadenn", alese : "saviad o tisoc'h eus an diferadurioù" ; erfin a-dralen : "doare, stad, saviad, dere".

Da studiañ an termen ez aimp a-reakin da urzh diruzadur ar steriegezh o stagañ gant ar c'hemeradur hollekañ : "doare(où), stad". Daou hent zo da intent an *doare(où)*, evel : A. – Ar penaoz ma c'hoarvez udb., ma vev, ma labour, h.a. an dud, eleze evel *doare daveat*. B – Ar penaoz emañ an den, ar pezh a ra e saviad er bed, e zended, eleze evel *doare enlenat*.

I A. – DOARE DAVEAT

I A1. – Doare(où) an endro ma c'hoarvez un anadenn, un darvoud. Gl. *condition(s)*, *circumstances*, Br. **amveziad(où)**, **aozioù** ls. (b.). Sk. : “ Enklask zo war *amveziadoù* ar peñse ” ; “ Ne c'ho ar fro nemet en *aozioù* gwrezverk ha kenfeurioù kimiek savelek ”.

I A2. – Stad an traoù hag an darvoudoù e-keñver buhez hag obererezh an dud. Gl. *conditions*, *situation*, Br. **amveziadoù** ls. (g.), **plegenn** b. **-où**. Sk. : “ Ar *blegenn* ned eo ket lañsus d'ar peoc'h ”. Kemeradurioù armerzhel :

I A2a. – Ster hollek : Gl. *conditions (économiques)*, Br. **amveziadoù (armerzhel)**, **plegenn (armerzhel)**.

I A2b. – Ster predel : Gl. *conditions (économiques du moment)*, *conjuncture*, Br. **plegenn (armerzhel)**, **tuez** g. **-ioù**. Sk. : “ An *tuez* zo ar *blegenn* armerzhel hag an doare ma tenn da emdreñ ”.

IA2c. – Ster arbennik : Gl. *conditions de vie, de travail*, Br. **aozioù bevañ, aozioù labour**. Sk. : “ Ar studi hag an imbourc'h war *aozioù* hag urzhiatadur al labour ” (GSTL. § 1537).

I B. – DOARE ENLENAT

War un dro gant bedouriezh Kornog eo dedroet ar c'hemeradur-mañ a-hed an tri c'hantved diwezhañ. Tennañ a ra ar c'hemmoù da dreuzfurmatur al lec'h dalc'het gant an den er bed, d'an hiniennelaat dreist-holl o reiñ un dremm nevez d'ar gedvuhez. Er c'hevredigezhioù hengounel ha bourc'hiz edo merket da bep hini e renk, e urzh, e stad, e **zere** (Gl. *condition*) dre urzhazoù en gortoze d'e c'hanedigezh ha pa vent naturel, kravezel, politikel pe armerzhel. En eneb, er c'hevredigezhioù arnevez e tenn ar parennoù hiniennel da c'hoari ur roll bras ouzh bras : ar stadegoù a ziskouez, mar chom pouezus askenderc'hadur (sl. KIS-394, La-09, p. 359) an **dereoù**, e tegouezher ivez er re-mañ a-hiniennoù diwar-bouez ur stourm da adeiladiñ ur **saviad** (Gl. *situation*) personel —anadenn ar “ silluskerezh kevredigezhel ” eo (Gl. *capillarité sociale*). War un dro emañ eilpennet ar gealiadurezh : nac'h a reer sujañ da gement galloud 'zo, mab den zo *rezid* hag evel *rezid* e treuzfurm ar bed hag eñ e-unan. Goude an dreistnatur, an natur a gemm staelad : “ An den n'en deus ket un natur a-dreñv dezhañ, hogen eñ e-unan a emsavlec'h, a gement ma'z eo boud rez, a-dreñv an natur. Ne vez ket, evit a sell bout den, desavelet *a tergo* gant e vevedeg, hogen piaouañ a ra erzerc'hadoù e vevedeg evel ergorennoù e *rezid* ” (J. H. WALGRAVE). An **dere** a baouez a vezañ ar merker eus load an hinienn e-keñver un davelec'h diavaez bedel pe drabedel, an *emskiant hiniennel* eo bremañ an talvoud kreiz : “ Natur an emskiant zo anezhi na gaout natur ebet ” (M. MERLEAU-PONTY). Ar ger *condition* ned a ket kuit eus an hanc'herieg evit kelo nemet en en arverer nebeutoc'h evit arouezañ an *dere* er gevredigezh (war zispredañ ez a termennoù evel *condition bourgeoise* ha zoken *ouvrière*) eget evit ambredañ a-dralen saviad mab den evel hanvoud, boud-er-bed, boud-evit-ar-marv, h.a. hag e komzer neuze eus *la condition humaine*. An termen-mañ a arverer hiziv en hevelep degouezhioù ma arvered betek agentaou *la nature humaine* : “ An termen-mañ [*condition*] a zlefe, da'm meno, e domani an denoniezhañ prederel, bezañ erlec'hiet alies oc'h alies ouzh an termen *natur*. An neb a vennje luskañ hiziv embregadenn HUME a rankje, hervezon, reiñ d'e oberenn an titl : *De la condition humaine*¹ ” (G. MARCEL). Merkomp ivez e tredizh kemeradur arnevez Gl. *condition* an arverioù dibarek : “ [An ofiser alaman] oa e gefridi va lazhañ ha kement all oa

¹ Dave da levr David HUME (1711-1776) : *Traité de la nature humaine* (1739).

evidon. Lodek oa se en hon *condition* a soudard. ” Er frazenn-mañ gant Jules ROY ez intenter *condition* nebeutoc'h evel ur savlec'h debarzhet gant un urzhaz dre berzh talvoudoù rediek eget ur roll degouezhet da hiniennoù “ kondaonet ” d'ar rezid e-ser un hanvoud deberzhiek...

Ar gudenn bremañ evidomp eo penaos kendecheñ Gl. *condition* en e ster arnevez. Hag an hevelep astenn steriegezh a vo graet ivez da Br. *dere* ? Ha mar kaver gwell kinnig un termen all, a belec'h e dennañ ?

Abeg a-walc'h ez eus evit dilezel Br. *dere* pa gaver gantañ ur c'hennotadur kreñv eus *dereout*, *dereat*, *dereadegezh*, kealioù dislen diouzh a glever gant Gl. *condition* (*humaine*): mil bell emañ kealioù an “ hanvoud ”, ar “ rezid ”, ar “ boud-er-bed ”, ar “ boud-emit-ar-marv ”, an “ amoedelezh ”, an “ adavidigezh ” (Gl. *déréliction*) diouzh “ dereadegezh ” ur bed hengounel urzhazek ha kevanlen. Ur rebech heñvel a c'hallfed ober a-du-rall da Gl. *condition* pa gennot kealioù evel “ diferañ, divizout, kendivizout, emglevout ” estren kaer ivez da gemeradur arnevez ar ger.

Kinnig a rafen mont war-du an termen neptuañ gwellañ. Ar c'heal a-benn ar fin zo a'r rizh : “ ar penaoz eus an den en e rezid ”, ar “ penaoz eus an den-er-bed ”, h.a. An termen *doare* a ve kevazas moarvat, nemet emañ engwezhet betek re e lavar ar preder a-du-rall. Soñjal a ran kentoc'h en *aoz*, arveret c'hoazh gant ar ster “ amveziad ”, ledanoc'h e sterva koulskoude pa arouez doareoù diabarzh koulz ha diavaez un argerzh. Br. **aoz mab den** a arouezfe kement penaoz (< *pe (e)n aoz*) a zo oc'h ober hanvoud an den ha se hep entalañ keal un anien, un natur pe un urzh a forzh pe vod (evel pa lavarer : Br. “ Bezañ en **aoz** vat ”, Gl. “ Être en (bonne) *condition* ”). Dav eo anaout ez eus er prezeg ur skalfad arlivioù etre ar sterioù klasel hag arnevez eus Gl. *condition* ; e se diouzh an dro e vo dibabet etre **dere**, **stad**, **renk**, **saviad**, **aoz** evel ma ranker ober en testennoù-mañ a dennan eus FOULQUIE, *Dict. lang. phil.*, pp. 115-116 :

Quoique l'égalité des *conditions* ne soit pas nécessaire au mariage, quand cette égalité se joint aux autres convenances, elle leur donne un nouveau prix ; elle n'entre en balance avec aucune, mais il la fait pencher quand tout est égal. J. J. ROUSSEAU.

Petra bennak na ve ket kevatalded ar renkoù rekis evit dimeziñ, pa zeu an kez kevatalded ouzhpenn an dereadegezhioù all e ro dezho brasoc'h priz ; n'he deus lañs war hini anezho, met lañs a ro pa vez kempouez.

Il [un officier allemand] avait pour mission de me tuer et j'avais la même. Cela entrainait dans notre *condition* de soldat. Jules ROY.

[An ofiser alaman] oa e gefridi va lazhañ ha kement all oa evidon. Lodek oa se en hon saviad a soudard.

(Mar deu ar ginnigadenn **aoz** da diñvañ er c'hemeradur desellet e c'hallfed lavarout ivez, gant un arliv ster : *Lodek oa en hon aoz a soudard.*)

L'ouvrier d'industrie se distingue des autres catégories sociales, moins par son niveau de vie que par son style de vie, moins par sa *condition* matérielle que par sa *condition* sociale. Th. MAULNIER.

Diforc'h eo micherour ar greanterezh diouzh rummennoù all ar gevredigezh nebeutoc'h dre e varr bevañ eget dre e stil bevañ, nebeutoc'h dre e saviad danvezel eget dre e zere kevredigezhel.

Les philosophes du XVIIIe siècle écrivaient des traités de la *nature* humaine parce que pour eux l'homme avait une nature universelle donc quasi éternelle, sous-jacente à toutes les diversifications de l'être humain dans les divers contextes historiques et sociaux. Au XXe siècle, l'homme vit sous le signe de la *condition* humaine. Les notions de *condition* humaine ou mieux encore de *situation*, dans la philosophie d'aujourd'hui, tentent de caractériser cette nouvelle manière de réfléchir philosophiquement sur l'homme dans l'histoire. P. THEVENAZ.

Prederourion an 18t kantved a save pleustradoù war natur mab den dre m'en doa mab den war o meno un natur hollveziadel, a se peuz peurbadel, danlec'hiet da holl zaskenadennoù ar boud denel er c'henarroudoù istorel ha kevredigezhel diseurt. En 20t kantved e vev an den dindan ardamez aoz mab den. Kealioù a'n aoz mab den pe well ar saviad er brederouriezh hiziv a glask naouusaat seurt doare nevez da ren dassell ar brederouriezh war an den en istor.

Le métro est un des lieux du monde où l'on peut le mieux reconnaître la *condition* humaine. J. GUEHENNO.

Ar metro zo unan eus lec'hioù ar bed ma c'haller daznaout ar gwellañ aoz mab den.

Il [Loti] s'est fait une idée tragique de la *condition* humaine, qui tenait non à telle catastrophe particulière, mais à l'essence même de cette *condition* déchirée entre l'éternel et l'éphémère. P.-H. SIMON.

Loti en doa danzeet ur mennoz tragek eus aoz mab den na denne ket d'un dirfeud dibarek hogen da anien end-eeun an kez aoz diroget etre ar peurbad hag an dibad.

I C. – DOARE AMLENAT

Komz eus *amveziadoù* un devoud zo renabliñ an doareoù e diazalc'h gantañ en egor hag en amzer (amezek ha kevadeg) hep raktebiñ ha dargouezhek eo pe get an diazalc'h.

A-douez an amveziadoù emañ :

I C1. – Ar re n'o devez delanvad ebet war c'hoarvezadur an devoud, a c'haller ober **kendegouezhadoù** ls. (g.), **dargouezhadoù** ls. (g.) (Gl. *circumstances coincidentes, fortuites*) anezho. Sk. : “ Pa vez korventenn, mar kouezh un eflenn eus lez an hent war doenn ur c'harr o tremen, e komzer a *gendegouezhad*. ”

I C2. – Ar re o devez delanvad war c'hoarvezadur an devoud : **amlenadoù** int (sl. KIS-087, La-05, pp. 56 hh.). Etre daou rumm e ranner an amlenadoù :

I C2a. – Ar re o devez hepken perzh diavaez, roll dibarzh, aesaat, kevaraezañ e c'hoarvezadur an devoud, a c'haller ober **kevaraezioù** ls. (g.) anezho. Sk. : “ Va jederez a'm c'hevaraez (zo **kevaraez** din) da ober va c'hontoù.” (Hepdon ne rafe kont ebet. Hepti e rafen va c'hontoù kenkoulz, hiroc'h ne ve ken.)¹

I C2b. – Ar re o devez perzh diabarzh, roll parzh, ret, araezañ e dec'han an devoud, na ve ket eus an devoud hepto. Anezho e c'haller ober **araezioù** ls. (g.), **amveziadoù ret**, **amlenadoù** ls. (g.) **ret**, **amlegadoù** ls. (g.) (Gl. *conditions nécessaires*). Sk. : “ An anadennoù alvezel ne zec'hanont ket ar beved evito da vezañ *amlegad* e erzerc'hadur (*amlegad* dezhañ da erzerc'hañ).”¹ “Bezañ e Roazhon zo *amveziad spiritus anret* (Gl. *condition suffisante non nécessaire*) evit bezañ e Breizh.

¹ (GE – 11 10 95) Diwar vont, e klokafen a-walc'h bodad an odoù (sl. La-01, p. 93). Ouzhpennet eo bet endeo an *od treoberel* pe *treod* ("lakaat ub. d'ober") ; unan all a ginnigfen c'hoazh : an *erod* (pe *od eroberel*, "reiñ da ub. an araez d'ober") — gant an *treod* ez eus destrizh, gant an *erod* e pourchaser ar galluster hepken.

¹ “ Les phénomènes physiques n'engendrent pas la vie quoiqu'ils en soient une condition de manifestation.” (Cl. BERNARD)

A-c'hin, bezañ e Breizh zo *amveziad ret anspirus* (Gl. *condition nécessaire non suffisante*) evit bezañ e Roazhon.”

I C2c. – Ar re a zo a-walc'h anezho evit ma c'hoarvezfe an devoud : **amveziadoù ret ha spirus, amplegadoù spirus, kevamplegadoù** (Gl. *conditions nécessaires et suffisantes*) ez eus anezho. Sk. : “ Paouez diwezhel argrezadoù ar galon zo *amlegad spirus, kevamlegad* ar marv.”

Ar boaz eo er Ouiziadoniezh klask digemmañ an **arbenn** (Gl. *cause*) diouzh an **amlegad** (Gl. *condition nécessaire*). E gwir e tenn an daou veizad da wereoù diforc'h :

~ emañ an **amlegad** e gwere ar *c'hantouezañ* ; dezgeriet e vez dre ur saveleñn, eleze stadadur ur c'heñver arstalek ent stadel etre steudadoù darvoudoù. Bezet da skouer ul liñvenn ; mar arseller amveziadoù evel natur al liñvenn, ar gwask enni, serrded pe digordet al lestr m'emañ, ar wrez arloet outi, ar birviñ anezhi, e tigejer lies keñver *amlegadel* a zezgerier dre ur reollun jedoniel ;

~ emañ an **arbenn** e gwere an *tebouezañ* ; dezgeriet e vez dre ur poellata, eleze diuzadur ur c'heñver etre hennadoù goubaret diouzh ar gantouezelezh – diuzadur oc'h enlakaat un davedelezh. Mar goubarer diouzh un tu gwered ar wrez, diouzh an tu all ar birviñ, e lavarer ez eo hennezh an *arbenn* (pe an *devouder*), hemañ an *devouder*, ent *tebouezel* avat, rak kenkoulz all e lakfed an *arbenn* en enaouiñ aezhenn dindan ar podad pe c'hoazh en devredad ober te, h.a.

Dellid ar soliadourion eo bezañ kendaolet da ziluziañ ar gudenn ouiziadoniel-se evel ma tiskouez an daou arroud-mañ tennet ivez eus FOULQUIE, *id.*, p. 116 :

Il ne faut pas confondre les *causes* et les *conditions*. Tout est là. La matière n'est jamais *cause* de rien. Cl. BERNARD.

Arabat meskañ arbennoù hag amplegadoù. Aze emañ an dalc'h. An danvez ne vez nepred arbenn da netra.

L'observation et le raisonnement ont transformé graduellement le dogme des *causes finales* en un principe fondamental : celui des *conditions* d'existence.

An arseliñ hag ar poellata o deus tamm ha tamm treuzfurmenn an arbennoù davedel en ur bennaenn diazez : hini amplegadoù ar revoud.

I D. – DOARE GOURLAKAET

Amañ e kuitaer domani ar Skiant hag ar Boelloniezh evit emgavout e tachenn an darempredoù etre an dud hag e domani ar Gwir — ha war un dro gant ar ster latin. Er ster-mañ eo Gl. *condition* ar pezh a lakaer da amplegad un aotre, ur gwir, un devredad, un ober. Br. **diviz** g. **-où**. Merkomp an digemparzh etre ar berzhiaded ensavet gant an diviz : evit an divizour ez eo an diviz un *devredad* gourlakaet ouzh un pe lies den all, evit ar re-mañ e kemer an diviz furm un *amlegad*. Skouerioù :

La *condition* pour entrer est l'acquittement des droits.

An diviz d'ar mont tre eo paeañ ar gwirioù.

Le certificat est délivré à la *condition* d'une note suffisante aux épreuves.

Debaret e vez an testeni war ziviz un notenn spirus d'an amprouennoù.

Mettre des *conditions* strictes à un emprunt.

Lakaat divizoù strizh war un amprest.

Avant d'accepter d'aller chez vous je mets la *condition* que vous veniez d'abord chez moi.

A-raok mont du-se e ran an diviz e teufec'h du-mañ da gentañ.

La caution sera rendue sous *condition*.

Diwar ziviz e vo daskoret ar gretadenn.

Les *conditions* des preneurs d'otages ne sont pas encore connues.

Ne anavezet ket c'hoazh divizoù skraperion ar vac'hiaded.

Sl. geriennoù ha troiennoù diseurt e VALL., e GEAK. hag e DCFB. Sl. ivez KIS-438, La-10, pp. 136-137 kemeradurioù all eus Br. *diviz*.

II. – CONDITIONNEL

Kevatal d'an adanv Gl. *conditionnel* e kaver adanvioù brezhonek deveret diwar ar pennanvioù meneget dindan I. Sk. : **amlegadek** "a zo e dalc'h un amlegad", **amlegadel** "a-zivout an amlegad(où)", **amlegat** "a zo amlegad (da)" ; **saviadek**, **saviadel** ; **aozek**, **aozel** ; **divizek**, **divizel**, **arziviz**, h.a. Ne studiimp nemet kemeradurioù an adanv gallek na zinaouont ket eus kemeradurioù ar pennanv Gl. *condition* emaomp o paouez studiañ.

Greomp anv evelkent eus ar c'heal kontrol da **amlegadek** : Br. **diamlegad**, **anamlegadek** (Gl. *inconditionnel*).

II A. – Er C'hramadeg e reer Gl. (*mode conditionnel*) eus ar **moz tebiñ**. Daveet al lenner d'an displeg war ar moziou, La-01, pp. 85-89 (pe SADED, Yad-0, pp. 4-6 pe c'hoazh DOKB. pp. 12-14).

II B. – Er Boelloniezh ez arverer Gl. *conditionnel* alies e-kichen *hypothétique* da zezgeriañ ar c'heñver etre div lavarenn, an eil o vezañ er moz tebiñ beziadel, eben er moz diogeliñ beziadel. Hervez doare ar c'heñver ez eo an dezgeriad :

~ ur (**barnad** g.) **tebiñ kevemlegadel** pe **tebad g. kevemlegadel** (Gl. *proposition hypothétique, jugement hypothétique*). Sk. : “ Mar bez serzh un tric'horn e vez kaealus en un hantergelc'h.”

~ ur (**barnad**) **tebiñ amlegadel** pe **tebad amlegadel** (Gl. *proposition conditionnelle, jugement hypothétique simple*). Sk. : “ Mar bezer e Roazhon, e vezer e Breizh ” (hogen ne spir ket bezañ e Breizh evit bezañ e Roazhon).

~ ur (**barnad**) **tebiñ amlegadel spirus** pe **tebad amlegadel spirus** pe (**barnad**) **tebiñ kevamlegadel** pe **tebad kevamlegadel**. (Gl. *jugement conditionnel exclusif*). Sk. : [a-zivout un ergorenn loet en ur c'herc'hellvaez] “ Mar bez pouez e vez tolz ” (spirout a ra e ve tolz evit ma ve pouez hag a-geveskemm).

~ un **tribarr tebadek** (Gl. *syllogisme conditionnel, syllogisme hypothétique*), tribarr o c'hoarvezout e darn pe en holl a lavarenoù tebiñ (sl. KIS-359, La-09, pp. 81-82). Sk. :

“ Mar bez A an un ha B, ez eo C an un ha D ;
mar bez E an un hag F, ez eo A an un ha B ;
a se, mar bez E an un hag F, ez eo C an un ha D.”

II C. – Er Vredoniezh e reer anv a Gl. *réflexe conditionnel* pe *réflexe conditionné*. Sl. pelloc'h **III C & IV C**.

III. – CONDITIONNER

III A. – **Bezañ amlegad, bezañ amleget**. Sk. : “ Ho respont a vo *amlegad* da'm hini — Va respont a *amlego* ho hini ”. (Gl. “ Votre réponse *conditionnera* la mienne — Ma réponse sera *conditionnée* par la vôtre ”).

III B. – Kempenn udb. diouzh e arver, e sell d'e genwerzheladur. Br. **arbarañ**. (Sl. GEAK. p. 45).

Evit a sell aozioù aer an amva (gwrezverk, gleborverk) e reer gant Br. **hinaozañ**. Sk. : “ Aer *hinaozet* ” (Gl. “ Air *conditionné* ”). Evit ar c'heal hollek e

tere Br. **arbarañ**. Sk. : “Gleborverk, goulouder *arbare*” (Gl. “Hygrométrie, éclairage *conditionnés*”).

III C. – Darbar ur bev dre zestrizh e doare ma teufe gantañ un ersav lavaret en ur blegenn pe en aozioù lavaret. Br. **darblegañ**. Derou zo bet da arver ar c'heal gant arnodadoù ar bevedour rusian PAVLOV (1849-1936) war chas — a veze diskouezet dezho *n* gwech ur goulou a-ser gant un tamm kig hag a c'hlaouere da c'houde o welout ar goulou hepken, ersav a anved Gl. *réflexe conditionné, réflexe conditionnel*, Br. **damoug darbleget, damoug diwar zarbleg(añ)**. Astennet eo bet arver ar ger d'ar pleustroù politikel, da wered ar moederezh pergen. Sk. : “*Darblegañ* ur boblañs da gasaat an estrenion.”

IV. – CONDITIONNEMENT

IV A1. – Ar bezañ e dalc'h amplegad(où), ar bezañ amplegadek. Br. **amlegadegezh** b. Sk. : “Kel a roan eus *amlegadegezh* va respont.” Kealiou nes : Br. **savelegezh** g., **devouderezh** g. (Gl. *détermination, déterminisme*).

Keal kontrol : Br. **anamlegadegezh** b., **diamplegad** g., **ansavelegezh** b. (Gl. *non conditionnement, indétermination, indéterminisme*, sl. KIS-087, La-05, pp. 56 hh. ; KIS-140, La-06, pp. 86 hh.)

IV A2. – Hollad amlegadoù udb. Br. **amlegadur** g. Sk. : “Un anadenn oablel evel ar c'hourruzell zo dezhi un *amlegadur* kemplezh.” E seurt arverioù e tremen ar galleg hep arverañ *conditionnement*, re forc'hellek.

IV B. – Ar c'hempenn pe an doare m'emañ kempennet ur varc'hadourezh e sell d'he c'henwerzheladur. Br. **arbarañ, arbaradur** g. Sk. : “An *arbarañ* dindan c'houllo pe *arbarañ* ec'haezh.”

Ent dibarekoc'h, ar pakadur end-eeun ma arwelaer un aozad d'e werzhañ. Br. **arbarad**. Sk. : “Ar reizhennoù a-zivout neuz *arbaradoù* ar boued.”

E-keñver an amva : Br. **hinaozañ, hinaozadur, hinaozerezh ; arbarañ, arbaradur, arbarerezh** (ar gwrezverk, ar gleborverk, h.a.)

IV C. – Embreg kemmañ dre zestrizh doareoù ersaviñ ul loen, un den. Br. **darblegañ, darblegadur** g., **darblegerezh** g.

Astennet eo bet arver an termen d'an diougonerezh, evel ma tiskouez an arroud-mañ :

Durant les premières années, l'éducation n'est qu'un *dressage* ; l'être humain vit encore d'une vie animale et, pour lui, les meilleurs arguments de *conditionnement* sont l'agréable et le désagréable. [...] Comme dans le *conditionnement* des réflexes, ne pas hésiter à utiliser les sensations désagréables pour obtenir les inhibitions nécessaires. M. BOLL & F. BAUD.

E-doug ar bloavezhioù kentañ ned eo an diorreerezh nemet destouerezh ; an den a ersav c'hoazh evel ul loen hag an arguzennoù gwellañ d'e zarblegañ zo ar bliz hag an divliz. [...] Evel e darblegerezh an damougoù eo dav mont dizamant d'an anglevadoù displejus war-benn disoc'h gant an heudadurioù rekis.

V. – CONDITIONNEUR

V A. – Ardivink da arbarañ en e holl sterioù, da hinozañ. Br. **arbarer** g. **-ioù**, **hinaozer** g. **-ioù**.

V B. – Arbennigour an arbarañ marc'hadourezhioù. Br. **arbarer** g. **-ion**, **arbarour** g. **-ion**.